Yazar Administrator
Perşembe, 13 Ocak 2011 23:00

I- Şikâyete Tâbi Suçlar ve Şikâyet ile Benzer Kurumların Durumu

CMK'nın 253/1. maddesinde hangi suçların uzlaşmaya tâbi olduğu açıklanmıştır. Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar; hangi kanunda düzenlendiğine bakılmaksızın uzlaşmaya tâbidir. Özetle, gerek TCK'da gerek özel kanunlarda düzenlenen şikâyete bağlı suçlar uzlaşma kapsamındadır. Ancak, şikâyete tâbi olsa dahi, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ile etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar uzlaşmaya tâbi değildir. Ceza Kanununda yer alan ve şikâyete bağlı olan suçlar, ceza miktarı veya suçun niteliğine bakılmaksızın uzlaşmaya bağlı kılınmıştır. Ayrıca, CMK'nın 253/1-b maddesinde TCK'da yer alan bazı suçların soruşturulması şikâyete tâbi olmadığı hâlde bu suçlar uzlaşma kapsamına alınmıştır. CMK'nın 253/1. maddesindeki istisnalar dışında, şikâyete bağlı olmayan suçlar uzlaşma ile sonuçlandırılamaz.

Şikâyet, soruşturma ve kovuşturma şartıdır. Kanunlarda şikâyet dışında, soruşturma yapılabilmesi için benzer bazı kurumlara da yer verilmiştir. Bunlar; talep, müracaat, mütalaa veya başvuru gibi Ceza Muhakemesi kurumlarıdır. Ancak bir suçun şikâyet dışındaki bu gibi muhakeme şartlarına bağlı kılınması, o suçun uzlaşma kapsamında olduğu anlamına gelmemektedir

II- Re'sen Soruşturulan ve Kovuşturulan Suçlar

Kanun koyucu uzlaşmayı kural olarak şikâyete tâbi suçlar için kabul etmekle birlikte, resen soruşturma ve kovuşturmaya tâbi bazı suçların da uzlaşma hükümlerine tâbi olacağını benimsemiştir (CMK m. 253/1-b).

Türk Ceza Kanununda yer alan;

1.Üçüncü fıkra hariç kasten yaralama (m.86, 88),
2.Taksirle yaralama (m.89),
3.Konut dokunulmazlığının ihlali (m.116),
4.Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (m.234),
5.Ticari sır ve bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması

(dördüncü
fıkra hariç m.239) suçları,
Şikâyete tâbi olup olmadıklarına bakılmaksızın uzlaşmaya tâbidirler.

Belirtmek gerekir ki, re'sen soruşturma ve kovuşturmaya tâbi bir suçun uzlaşma kapsamında olması, o suçun şikâyete de tâbi olacağı anlamına gelmemektedir. Şikâyet ve uzlaşma, farklı hukuki kurumlardır. Bu nedenle, re'sen soruşturma ve kovuşturmaya tâbi bir suçun uzlaşma kapsamında kabul edilmesi o suçu şikâyete tâbi suç hâline getirmez; bu gibi suçlarda suçtan zarar görenin şikâyetçi olmaması hâlinde de kovuşturmaya yer olmadığı veya düşme kararı verilemez.

Diğer taraftan şikâyete bağlı olmayan suçlarda şikâyetçi olunmasa dahi soruşturma ve kovuşturma re'sen sürdürülmektedir. Uzlaşma iradesinin açıklanması şikâyetten vazgeçme anlamına gelmemektedir. Bunun aksi de açıklanmalıdır. Şöyle ki, şikâyetten vazgeçmiş olmak veya şikâyetçi olmamak da 'uzlaşma iradesi' anlamında kabul edilemez. Uzlaşma, iki tarafın uyuşmazlık üzerinde anlaşmaları ve failin (bir özür biçiminde de olsa) edimde bulunmasına bağlıdır. Bu bakımdan, soruşturma veya kovuşturma sırasında mağdurun şikâyetçi olmadığına ilişkin tek
taraflı açıklaması, "uzlaşmayı kabul ettiği" biçiminde yorumlanamaz.

III- Özel Kanunlardaki Suçlar
CMK'nın 253/1-a maddesinde TCK ve özel yasalar bakımından bir ayırım yapılmaksızın soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı ve suçların uzlaşmaya tâbi olduğu belirtilmiştir. CMK'nın 253. maddesinin 2. fıkrasında
da 'şikâyete bağlı olanlar hariç' denilmek suretiyle özel kanunlardaki şikâyete bağlı tüm suçların bu hüküm uyarınca
uzlaşmaya tâbi olduğu açıklanmıştır. Bu nedenle ilgili özel kanunda bu konuda açık bir düzenleme olmasa dahi,
şikâyete tâbi tüm suçlarda uzlaşma hükümleri uygulanmalıdır.

Ceza hükmü içeren özel kanunlarda şikâyete bağlı olanlar dışındaki suçların uzlaşmaya tâbi olduğunun kabul edilebilmesi için, ilgili kanunda açık hüküm bulunması zorunludur. Dolayısıyla, şikâyete tâbi olmayan ve özel bir kanunda düzenlenen suçun uzlaşmaya tâbi olduğu açıkça belirtilmemişse, uzlaşma hükümleri uygulanamaz.

C) Uzlaşmaya Tâbi Olmayan Suçlar

I- Genel Olarak

CMK'nın 253/1 maddesinde belirtilen suçlar hariç olmak üzere Türk Ceza Kanunu veya özel kanunlardaki şikâyete bağlı olmayan suçlar uzlaşmaya tâbi değildir. Ayrıca, şikâyete tâbi olmakla birlikte, ilgili özel kanun maddesinde uzlaşma hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilen suçlar da uzlaşmaya tâbi olmayacaktır. Özel kanunlarda yer alıp re'sen soruşturulan ve kovuşturulan suçların uzlaşmaya tâbi olduğu açıkça belirtilmemişse bu suçlar hakkında uzlaşma hükümleri uygulanamaz.

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tâbi olsa dahi, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlarda uzlaşmaya gidilemez. Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tâbi olsa dahi, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda uzlaşmaya gidilemez. Diğer taraftan, kural olarak işlenen suç uzlaşmaya tâbi bulunsa dahi suçtan zarar görenin kamu tüzel kişisi olması durumunda uzlaşma hükümleri uygulanamamaktadır.

Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçu işlemek amacıyla ya da bu suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde, uzlaştırma yoluna gidilemez (CMK m. 253/3 ve Yönetmelik m. 7/4).

II- Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar

Şikâyete bağlı olsa dahi, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar uzlaşmaya tâbi değildir. Türk Ceza Kanununda yer alan cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar; 102, 103, 104 ve 105. maddelerde düzenlenmiştir. Bu maddelerdeki suçlar şikâyete tâbi olsalar dahi uzlaşma hükümleri uygulanamaz.

III- Etkin Pişmanlık Hükümlerine Yer Verilen Suçlar

Şikâyete tâbi olsa dahi, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar uzlaşmaya tâbi değildir.

Türk Ceza Kanununda etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar şunlardır:

1) Mal varlığına karşı suçlar (m.168) ; organ ve doku ticareti suçu (m. 91,93); hırsızlık (m. 141-147),
yağma (m.148, 149), mala zarar verme (m.151,152), güveni kötüye kullanma (m. 155), dolandırıcılık
(m.157-159), hileli iflâs (m.161), taksirli iflâs (m.162), karşılıksız yararlanma suçları (m.163) .
2) Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle ilgili suçlar (m. 188-192).
3) Para ve kıymetli damgalarda sahtecilik suçları (m.197 – 201).
4) Suç işleme amacıyla örgüt kurma (m. 220, 221).
5) Zimmet suçu (m. 247, 248).
6) Rüşvet suçu (m. 252-254).
7) İftira suçu (m. 267,269).
8) Yalan tanıklık suçu (m.272, 274).
9) Hükümlü ve tutuklunun kaçması suçu (m.292, 293).

Bu metin Birleşmiş Milletler ve Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan "Ceza Uyuşmazlıklarında Uzlaşma El Kitabı"nın 36- ila 37 sayfalarından alınmış ve bilgilendirme amacıyla yayınlanmıştır.

Kitabın tamamını indirmek için:

LİNK 1 (Birleşmiş milletler sitesinden) : TIKLAYINIZ

LİNK 2 (Altenatif link – Rapid Share) : TIKLAYINIZ

//